

Volontärbarometern

Rapport om ideellt engagemang 2021

/Volontärbyrån/

© Volontärbyrån 2021

Text och form: Ola Höiden

Foto: Ola Höiden (framsida), Maia Alsander (s. 5), Henrik Waardahl (s. 7), Michael Amadeus/Unsplash (s. 9), Elin Weiring (s. 11.), Josh Appel (s. 14), Joel Ahlgren (s. 15), Niklaz Lönnqvist (s. 20 vänster), Anders Holkers (s. 20 höger), Emma Svensson (s. 21), Matilda Andrén (s. 22 överst), Brendan Rajakumar (s. 22 mitten), AstraZeneca (s. 22 nederst), Rädda Barnen (s. 24).

ISBN 978-91-984534-7-8

Tryck: Publit

Innehåll

/ Engagemanget pausade inte	5
/ Sammanfattning i siffror	7
/ Vem engagerar sig?	8
/ Störst engagemang för barn och unga	10
/ Uppdrag och uppgifter	13
/ Hur ofta, hur mycket och var?	14
/ Volontären söker tydligt syfte	15
/ Meningsfullhet och sociala värden	16
/ Engagemang föder engagemang	18
/ Skillnader mellan yngre och äldre	20
/ Pandemi och uppdrag på distans	21
/ Växande behov av ideella krafter	23
/ Tre trender i närtid	25

Engagemanget pausade inte

Efter mer än ett år av restriktioner och distansarbete går vi förhoppningsvis åter mot ett öppnare samhälle och en normalisering kring hur vi lever våra liv. Eller inte. Kanske blir ingenting som det har varit. Tydligt är i alla fall att det ideella engagemanget har en fortsatt mycket viktig roll att spela i det svenska samhället, med eller utan pandemi. Människor kommer fortsätta att samlas och engagera sig i olika frågor som rör allt från barns rättigheter och ekonomisk utsatthet till djur och kultur, hobby och idrott. Inte minst har vi människor ett fortsatt behov av positiva mellanmännsliga möten, gemenskap, tillit och meningsfullhet i våra liv.

Vi har under pandemin sett en enorm kraftsamling i civilsamhället i att ställa om till digitalt engagemang. Många organisationer och volontärer vittnar om att detta har bidragit till att sänka trösklarna för engagemang, och att det rentav blivit både enklare och snabbare att rekrytera frivilliga. Det är inte minst tydligt för oss på Volontärbyrån. Vi kan konstatera att vi hade närmare 250 000 besök på vår hemsida under 2020, en ökning med 47 procent jämfört med föregående år. Och vi förmedlade hela 12 954 intresseanmälningar från volontärer till ideella organisationer, en ökning med 30 procent.

Pandemin har väckt många människors engagemang, samtidigt som restriktionerna också har inneburit ett stort antal pausade eller inställda uppdrag. Pandemin har alltså slagit åt båda håll och har samtidigt gjort engagemanget mer geografiskt oberoende. Nu kan volontärer i Haparanda hjälpa till med läxläsning i Smygehuk, på distans

och via digitala plattformar. Personer som vill träna svenska kan hitta språkkompisar över hela landet och ensamma äldre kan få en pratstund med volontärer via nystartade chatt- och telefonlinjer.

Vi ser alltså att mångfalden i engagemanget ökar och att den ideella kraften lever i allra högsta grad, över hela landet. Det är goda nyheter för vårt samhälle, eftersom engagemanget stärker demokratin, ökar delaktigheten och ger människor en röst.

För Volontärbyråns del ser vi fram emot att kunna fortsätta kanalisera människors vilja att bidra och göra skillnad för organisationer som vill bli fler och göra mer. Det senaste årets pandemi och utmaningar har verkligen synliggjort att engagemanget inte pausar, och att det är tillsammans med andra som vi kan göra stor skillnad.

Maria Alsander
Verksamhetsledare
Volontärbyrån

Om Volontärbarometern

Volontärbarometern utkommer i år för sextonde året i rad. Årets undersökning genomfördes i mars 2021 genom en enkät som skickades ut till alla de 8 857 personer som hade sökt ett volontäruppdrag på www.volontarbyran.org under 2020. Totalt 1 888 personer svarade på enkäten. Ytterligare

en enkät skickades ut till alla samordnare hos de organisationer som använt Volontärbyrån för att söka frivilliga eller som gått en av våra utbildningar under 2020. 333 (av totalt 1 313) organisationsrepresentanter svarade på enkäten.

Sammanfattning i siffror

92% av volontärerna upplever att de **påverkar samhället** i en positiv riktning.

91% av volontärerna **känner meningsfullhet** i livet genom sitt ideella engagemang.

87% av volontärerna **mår bättre** genom sitt ideella engagemang.

31% av volontärerna upplever att engagemanget **har hjälpt i arbetslivet**.

21% av volontärerna valde att engagera sig ideellt 2020 **på grund av pandemin**.

93% av volontärerna vill engagera sig ideellt **även nästa år**.

30% av volontärerna vill engagera sig för **miljön och klimatet** nästa år.

50% av organisationerna upplever ett **ökat behov av volontärer**.

Vem engagerar sig?

Den typiska volontären som söker uppdrag via Volontärbyrån är en heltidsarbetande kvinna på cirka 30 år. Hon har en högskoleexamen och bor i någon av våra större städer.

Med "volontär" avses här en person som engagerar sig ideellt i någon form. Ideellt engagerade benämns också som frivilliga, aktiva, funktionärer och dylikt.

Den här rapporten bygger på en enkät bland ideellt engagerade, varav 64 procent hittade sitt engagemang via Volontärbyrån och 36 procent hittade det på annat sätt.

För hela 39 procent var 2020 första gången som de tog ett aktivt steg för att engagera sig ideellt, att jämföra med 34 procent vid förra undersökningen. Denna ökade andel är ett tecken på att många tog chansen att engagera sig ideellt under pandemin.

ÅLDER	2020	2019
Yngre än 16	<1%	<1%
16 – 25	19%	18%
26 – 35	28%	26%
36 – 45	16%	16%
46 – 55	18%	14%
56 – 65	10%	12%
66 och äldre	8%	13%

SYSSELSÄTTNING	2020	2019
Heltidsarbetande	41%	39%
Studerande	26%	23%
Pensionär	10%	18%
Deltidsarbetande	10%	10%
Arbetssökande	9%	7%
Sjukskriven	2%	2%
Föräldraledig	1%	1%
Tillf. permitterad	1%	NA

Kvinnor söker socialt inriktade uppdrag

I likhet med andra studier kring ideellt engagemang (t ex "Tillit och fördom 2020", Giva Sverige) tenderar just kvinnor att söka sig till socialt inriktade uppdrag — vilka utgör merparten på Volontärbyrån — medan män främst engagerar sig i idrott, bostadsfrågor och hobbyorganisationer.

Fler män och färre äldre 2020

Om vi jämför siffrorna för 2020 med föregående år ser vi ett något ökat engagemang bland män och bland engagerade i mellanstora städer. Samtidigt har andelen engagerade i gruppen 66 år och äldre minskat något, som ett tydligt resultat av pandemin. Intressant är att vi såg ett ökat engagemang bland just gruppen äldre mellan 2018 och 2019.

KÖN	2020	2019
Kvinna	80%	84%
Man	18%	14%
Annan könsidentitet	1%	1%
Vill ej ange	<1%	<1%

BOSTADSORT	2020	2019
Storstad	71%	76%
Mellanstor stad	23%	19%
Landsbygd/annat	5%	5%

UTBILDNING	2020	2019
Högskola/universitet	62%	62%
Gymnasium	24%	22%
Annan eftergymn. utb.	9%	10%
Grundskola	5%	6%

BAKGRUND	Sverige	Andra länder
Jag	73% (82%)	26% (18%)
Mina föräldrar	59% (68%)	38% (32%)

Siffror inom parentes avser 2019.

80 procent av de som hittade uppdrag via Volontärbyrån 2020 var kvinnor. Men andelen män växer.

Gruppen 66 år och äldre minskade från 13 till 8 procent. Troligen till följd av pandemin.

För 39 procent av de som sökte uppdrag via Volontärbyrån 2020 var det första steget till ett ideellt engagemang.

Störst engagemang för barn och unga

Det ideella engagemanget ligger på en stadig nivå och majoriteten av volontärerna engagerar sig inom samma typ av områden som tidigare år. Engagemanget är markant störst för uppdrag som rör barn och unga samt ekonomisk och social utsatthet. Därefter följer engagemang för integration och asylsökande, hälsa, mänskliga rättigheter och kvinnor.

Uppdragen inom dessa områden kan variera och omfatta allt från läxläsning och språkstöd, till engångsuppgifter vid evenemang, ledaruppdrag i ungdomsidrott eller att vara förtroendevald i en organisations styrelse.

Unga för unga och äldre för äldre

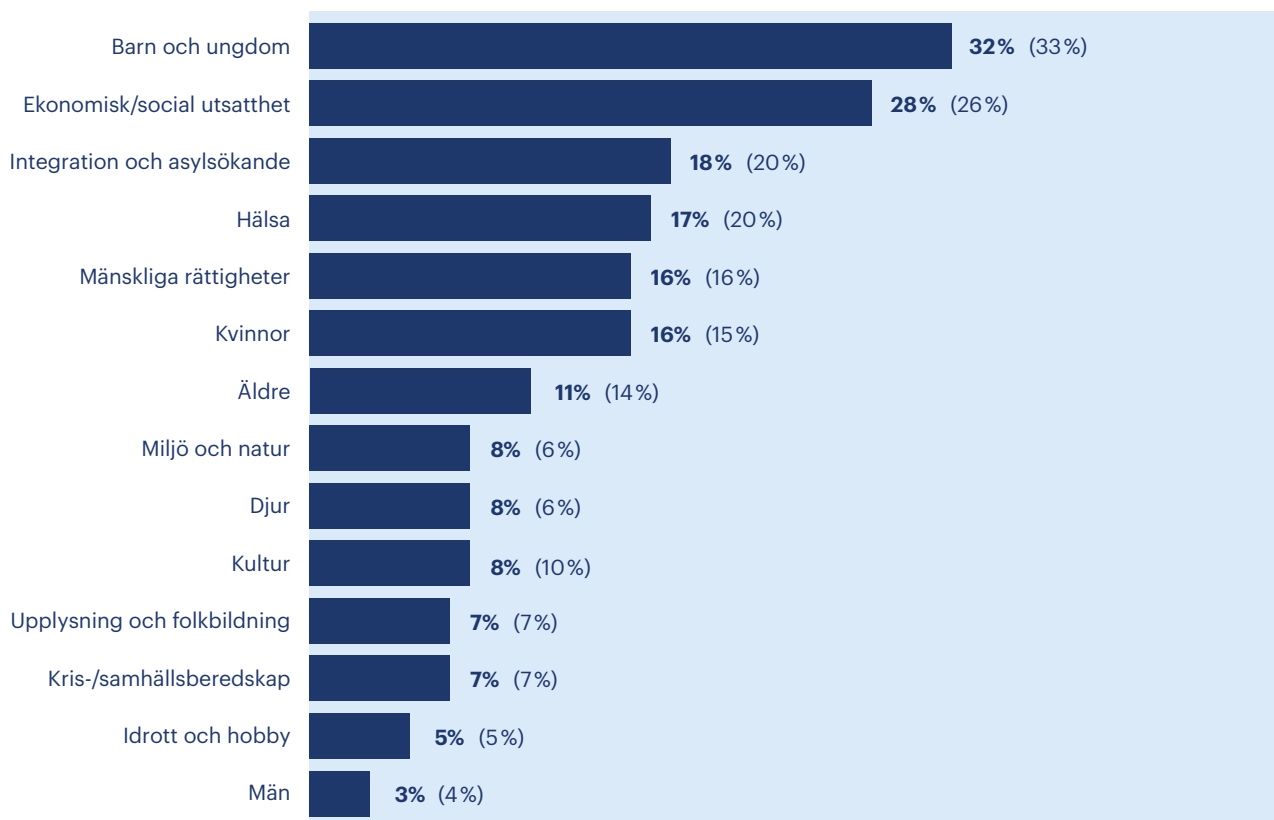
Gruppen 25 år och yngre vill främst engagera sig ideellt för barn och unga (49%) medan gruppen 66 år och äldre skiljer sig från övriga genom sitt stora engagemang för just äldre (29%) samt i viss grad genom sitt engagemang för frågor som rör hälsa (23%).

Fortsatt fåtal uppdrag inom miljö och natur

Trots närvarande klimathot och andra kritiska miljöutmaningar som ofta syns och hörs i samhällsdebatten är det ett relativt lågt engagemang för uppdrag inom miljö och natur (8%). När vi tittar på de organisationer som söker ideella krafter genom Volontärbyrån så ser vi att endast nio procent har en verksamhet som berör just miljö och natur. En möjlig förklaring till ett lågt engagemang kan därför vara att det saknas konkreta uppdrag för människor som vill göra en insats för klimatet.

Engagemang i flera organisationer

Många är engagerade på mer än ett sätt, har flera olika uppdrag och kan även vara aktiva i flera olika organisationer samtidigt. Nästan fyra av tio anger att de gör ideella insatser i fler än en organisation. Här tenderar gruppen 25 år och yngre att engagera sig i fler organisationer än gruppen 66 år och äldre.

*Inom vilket område har du engagerat dig under 2020? Flera svar möjliga.
(Siffror inom parentes avser 2019)*

Man känner att man är med och bidrar till något större än bara sig själv. Att jag genom mitt ideella engagemang kan vara med och bidra till att barn och ungdomar har en meningsfull fritid betyder oerhört mycket.

Olof Segevall, volontär för 4H

”

Som jourtjej är ens viktigaste uppdrag att lyssna, stötta och peppa tjejen som skriver eller ringer snarare än att ge råd eller lösningar. Vi försöker lyfta personernas eget värde och förmåga.

Sara Idén, volontär i Stockholms Tjejjour

Uppdrag och uppgifter

De mest populära uppdragen som förmedlades genom Volontärbyrån under 2020 handlade om att stötta människor under corona och att ge språkstöd eller läxhjälp online. Även att vara mentor åt unga, att engagera sig i kvinnojourer och att vara volontär på katthem lockade många.

Färre uppdrag kopplat till evenemang

Den största förändringen 2020 jämfört med föregående år syns i uppdrag kopplat till evenemang, en minskning med hela 18 procentenheter, troligen direkt eller indirekt kopplat till effekterna av pandemin och de sociala restriktionerna. Samtidigt har det funnits ett växande behov av stöd i praktiska uppgifter samt andra stöd- och hjälpinsatser.

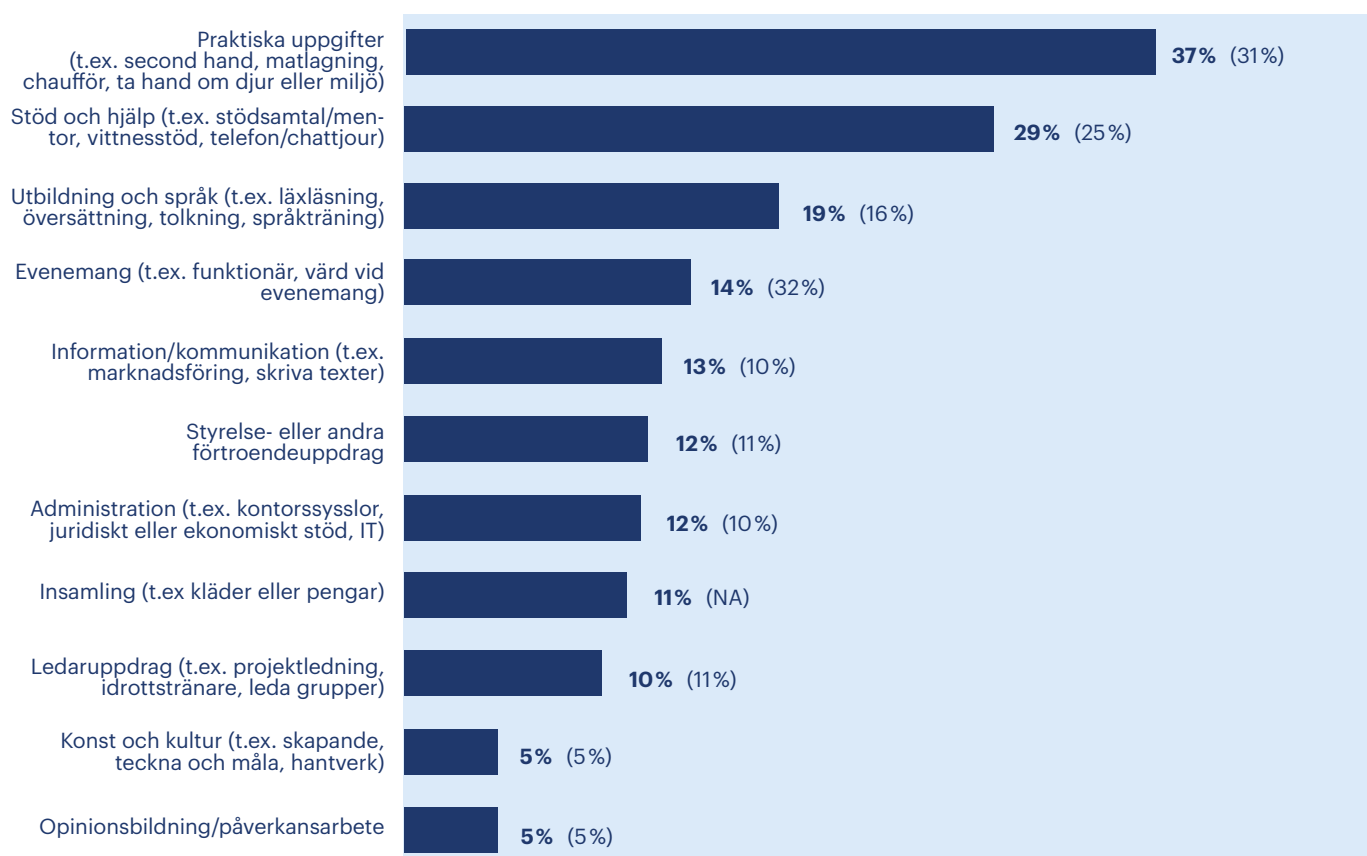
Ideella rekryterar andra ideella

Det är vanligt att man som ideell också rekryterar och samordnar andra volontärer. Hela 35 procent

i vår organisationsundersökning svarar att de själva är ideella eller förtroendevalda i sin organisation.

Olika skäl att avstå engagemang

Som svar på frågan om anledningar till att inte engagera sig anger 20 procent att det berodde på pandemin och 15 procent att arbete eller studier kom emellan. Samtidigt anger 22 procent bristande återkoppling från organisationen och 12 procent att de inte fick uppdraget som de sökte. Här har alltså de organisationer som söker volontärer en stor möjlighet att bättre fånga upp de behov och önskemål som finns bland Sveriges många ideella krafter.

Vilken typ av uppgift har du gjort under 2020? Flera svar möjliga.
(Siffror inom parentes avser 2019)

Hur ofta, hur mycket och var?

Många av de som engagerat sig ideellt under 2020 lägger mycket tid på sitt engagemang. 43 procent engagerar sig en eller flera gånger per vecka och nästan hälften lägger sex timmar eller mer i månaden på sitt engagemang. Gruppen som engagerar sig färre än sex timmar per månad har ökat något sedan förra undersökningen.

Multipla engagemang

Många av volontärerna engagerar sig också på andra sätt, till exempel genom att delta i demonstrationer eller skriva under uppdrag. En dryg tredjedel av de som engagerade sig under 2020 är dessutom medlemmar i fler än en organisation.

Digitalisering och distansarbete

Det är tydligt att pandemin påverkar var och hur volontärerna väljer att engagera sig. För vissa har pandemin inneburit nya möjligheter till ideellt engagemang, för andra har följden blivit uppskjutna eller inställda uppdrag. Framförallt har mycket av engagemanget helt eller delvis flyttat till digitala kanaler eller till uppdrag på distans.

HUR OFTA?	2020	2019	2018
En eller flera ggr/vecka	43%	43%	55%
Någon gång/mån	31%	29%	31%
En eller enstaka ggr/år	26%	28%	14%

HUR MYCKET?	2020	2019	2018
> 15 timmar/mån	9%	11%	10%
11–15 tim/mån	11%	13%	12%
6–10 tim/mån	26%	30%	28%
1–5 tim/mån	34%	29%	33%
< 1 tim/mån	20%	18%	17%

PÅ PLATS/DISTANS?	2020
Helt på plats	41%
Helt distans/digitalt	29%
Delvis distans/digitalt	29%

Tyvärr ställdes våra träffar in under december.

Mer har blivit på distans.

Det har blivit mer digitalt men också gett mig mer tid att engagera mig.

Läxhjälpen jag började på under corona stängdes ner och jag hann därför bara delta ett par gånger.

Engagemanget har pausats och flyttats fram.

Volontären söker tydligt syfte

Den viktigaste anledningen för en volontär att börja engagera sig ideellt i en organisation är att kunna stå bakom organisationens syfte och mål, att förstå vilket ansvar som ges och att få en introduktion eller utbildning. Med tanke på att så många som 39 procent av volontärerna aldrig tidigare har engagerat sig ideellt är det viktigt för organisationen att belysa dessa frågor tidigt.

Introduktion kring syfte och ansvar

En introduktion innebär en möjlighet för nya volontärer att känna sig välkomna, att utbilda och inspirera kring organisationens verksamhet samt att tydliggöra ansvaret och minska risken för missförstånd kring uppdragets förutsättningar och ramar längre fram. Inte minst kan en bra introduktion minska risken för att volontären lämnar organisationen i förtid. Påminnelser om organisa-

tionens syfte och mål bidrar till att hålla volontärens motivation uppe.

Viktigt att få en konkret uppgift

Många vill helst få en konkret uppgift redan från start. Det kan innebära en trygghet för den som är ny, och med tiden vill många gärna själva vara med och bestämma och vara mer delaktiga i vad som ska göras.

Snabb återkoppling från organisationen

Hela 65 procent av volontärerna anser att det är viktigt med snabb återkoppling från organisationen, både initalt och under uppdragets gång. Just bristande återkoppling kan annars leda till att volontären helt avstår engagemang eller väljer att engagera sig i någon annan organisation eller på annat sätt.

Syftet är viktigare än exakt form.

Viktigt att hitta ett sammanhang som jag kan stå för, och som känns rätt att engagera sig i.

Det är viktigt att det är konkret och att jag kan se hur jag bidrar.

Att de ser mig och ger mig förtroende och ansvar.

Att förstå volontärrollen, att den skiljer sig från att vara anställd.

Meningsfullhet och sociala värden

De viktigaste motiven till ideellt engagemang är att stödja och hjälpa andra människor, att göra en konkret insats och att påverka samhället i en positiv riktning. Här skiljer sig dock yngre och äldre på flera olika punkter; i gruppen 25 år och yngre är den främsta drivkraften att påverka samhället i en positiv riktning (72%) medan gruppen 66 år och äldre har som främsta drivkraft att göra en konkret insats (69%). Unga anger också att de har ett större behov av att utvecklas som person och lära sig nya saker (69%) jämfört med gruppen 66 år och äldre (37%).

Engagemang skapar meningsfullhet

Drygt hälften av volontärerna anger att de engagerar sig ideellt för att ge livet mer mening, framförallt för sig själva men även för dem som de engagerar sig för. Det handlar om något större, en känsla eller ett värde bortom de mer konkreta drivkrafterna och effekterna av engagemanget. Här är det framförallt yngre, kvinnor samt de som engagerar sig för första gången som ligger högt.

Vänner, gemenskap och glädje

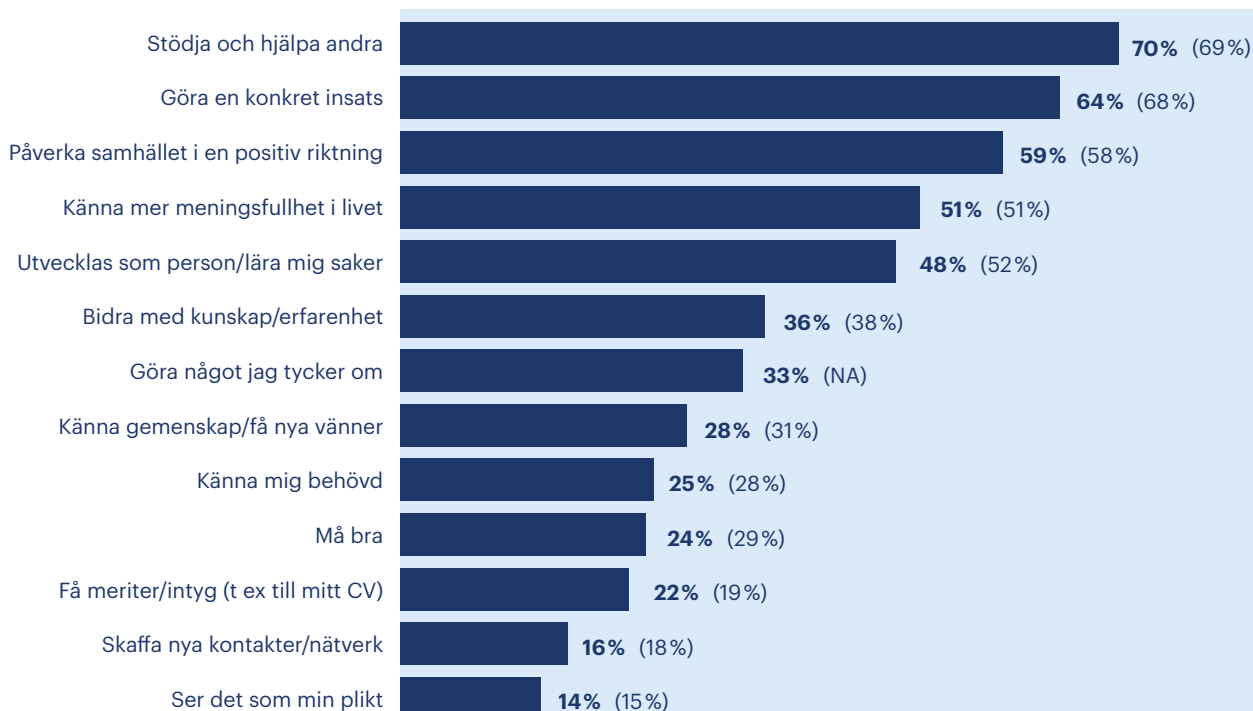
För många volontärer utgör det ideella engagemanget en möjlighet till ett viktigt socialt utbyte. Det är ett sätt att träffa vänner, ha roligt, känna sig behövd och må bättre. Många som möter motgångar på andra ställen i livet finner gemenskap och meningsfullhet i det ideella engagemanget.

Personlig utveckling

Engagemanget kan även ge mycket till individen i form av personlig utveckling, en möjlighet att bidra med kunskap och att själv lära sig nya saker. Här spelar även nätverksbyggande och att få nya meriter en viss roll, om än i något mindre utsträckning.

Att ge tillbaka till andra

Egna erfarenheter av en viss situation eller att själv ha levt i utsatthet kan också bidra till engagemang för en viss fråga. Det kan bero på att man själv känner att man har ett bra liv och vill ge tillbaka eller ge vidare till andra som inte har det lika bra som en själv. Men det rör sig sällan om en

Varför ville du engagera dig ideellt? Flera svar möjliga.
(Siffror inom parentes avser 2019)

plikt-känsla — endast 14 procent anger plikt som anledning till ideellt engagemang. Här syns dock en tydlig skillnad mellan gruppen 25 år och yngre (18%) och gruppen 66 år och äldre (6%).

Inre drivkrafter leder till första steget

Den viktigaste anledningen för en volontär att ta första steget till ideellt engagemang kommer ur en inre drivkraft eller känsla, framförallt för gruppen 25 år och yngre (51%). Men första steget kan också bero på en förändrad livssituation, såsom pension, flytt, barn som flyttar ut eller skilsmässa. Här sticker gruppen 66 år och äldre ut (51%) jämfört med gruppen 25 år och yngre (11%).

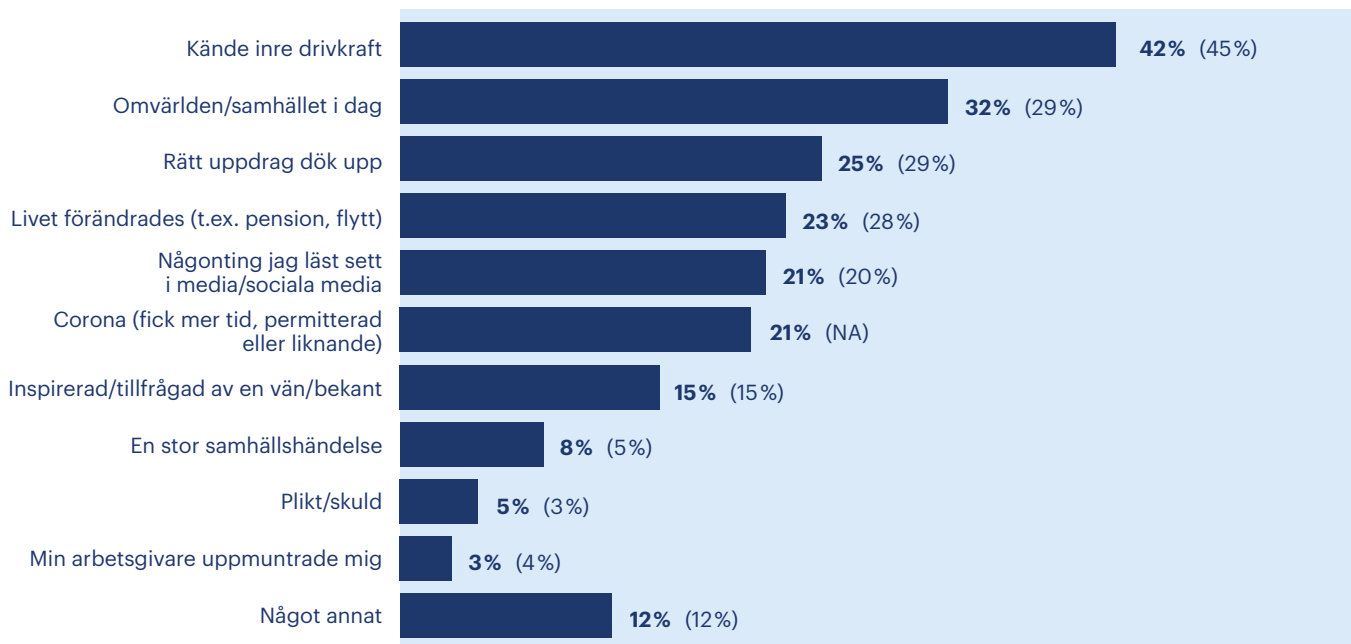
Pandemin påverkar engagemanget

Många anger omvärldsfaktorer eller en stor samhällshändelse som orsak till att ta första steget till ideellt engagemang. Framförallt kriser gör att många vill bidra. Och 21 procent menar att just corona bidrog till första steget att engagera sig, till exempel genom mer tillgänglig tid till engagemang på grund av permittering eller dylikt.

Hur gick det sedan?

Drivkrafter och motiv till engagemang kan förstås skilja sig från den faktiska upplevelsen av engagemanget. Vi ställde därför frågan: "Hur väl stämmer följande in på vad du upplever att du får ut av ditt engagemang?"

- **95 procent** upplever att de har gjort en konkret insats.
- **92 procent** upplever att de har påverkat samhället i en positiv riktning.
- **91 procent** upplever att de känner mer meningsfullhet i livet genom sitt engagemang.
- **87 procent** upplever att de mår bättre genom sitt engagemang.
- **79 procent** upplever att de känner mer gemenskap och får nya vänner genom sitt engagemang.
- **60 procent** upplever att de känner sig mindre ensamma genom sitt engagemang.
- **31 procent** upplever att engagemanget har hjälpt dem i arbetslivet.

När du funderade på att börja engagera dig, vad fick dig att ta steget när du väl gjorde det? Välj de alternativ som stämmer bäst in på dig. Flera svar möjliga. (Siffror inom parentes avser 2019).

Engagemang föder engagemang

Det är tydligt att ideellt engagemang ger en lång rad positiva effekter, dels genom att människor och organisationer i behov av stöd får tillgång till extra resurser och kunskap, dels genom att den som engagerar sig får möjlighet till personlig utveckling, gemenskap och meningsfullhet i livet.

Från engagerad till medlem

För många är medlemskap i föreningar ett sätt att visa att man står bakom organisationens syfte och mål. 19 procent av de som engagerade sig ideellt under 2020 var redan medlemmar i den organisation som de valde att engagera sig i och hela 39 procent valde att bli medlemmar i samband med engagemanget, eller planerade att bli medlemmar. Hela 30 procent av de engagerade kände inte till eller fick ingen information om medlemskap. Endast 12 procent uttryckte att de inte var intresserade av att bli medlemmar.

Ideellt engagemang kan alltså vara en viktig ingång till ett medlemskap för många yngre och därmed ett sätt för organisationer att utöka sin medlemsbas, under förutsättning att det finns tid och resurser att hantera engagemanget — och att ha som rutin att tillfråga de engagerade om medlemskap och berätta vad det innebär.

Engagemang smittar

Det ideella engagemanget bidrar till att vi engagerar oss ytterligare, får upp ögonen för fler frågor och ger en större förståelse för andra människors situation. Dessutom sprids dessa effekter vidare, då drygt hälften av de engagerade menar att de inspirerar andra att engagera sig ideellt.

Ett annat exempel på att engagemang föder engagemang är att 36 procent av de som engagerade sig under 2020 är engagerade i fler än en organisation och att 19 procent säger att de även engagerar sig på andra sätt, såsom att delta i demonstrationer och skriva under namninsamlingar eller uppprop. En lika stor andel gör informella insatser för grannar, vänner och bekanta, men utanför en organisations rammar. Hela 70 procent —

i högre grad äldre än yngre — säger att de dessutom skänker pengar till organisationer regelbundet eller då och då.

Hot och hat mot ideellt engagerade

Tyvärr finns det också baksidor i det ideella engagemanget. Hot och hat på digitala plattformar och i sociala medier har blivit vardagsmat för många, och de som engagerar sig ideellt är inte förskonade.

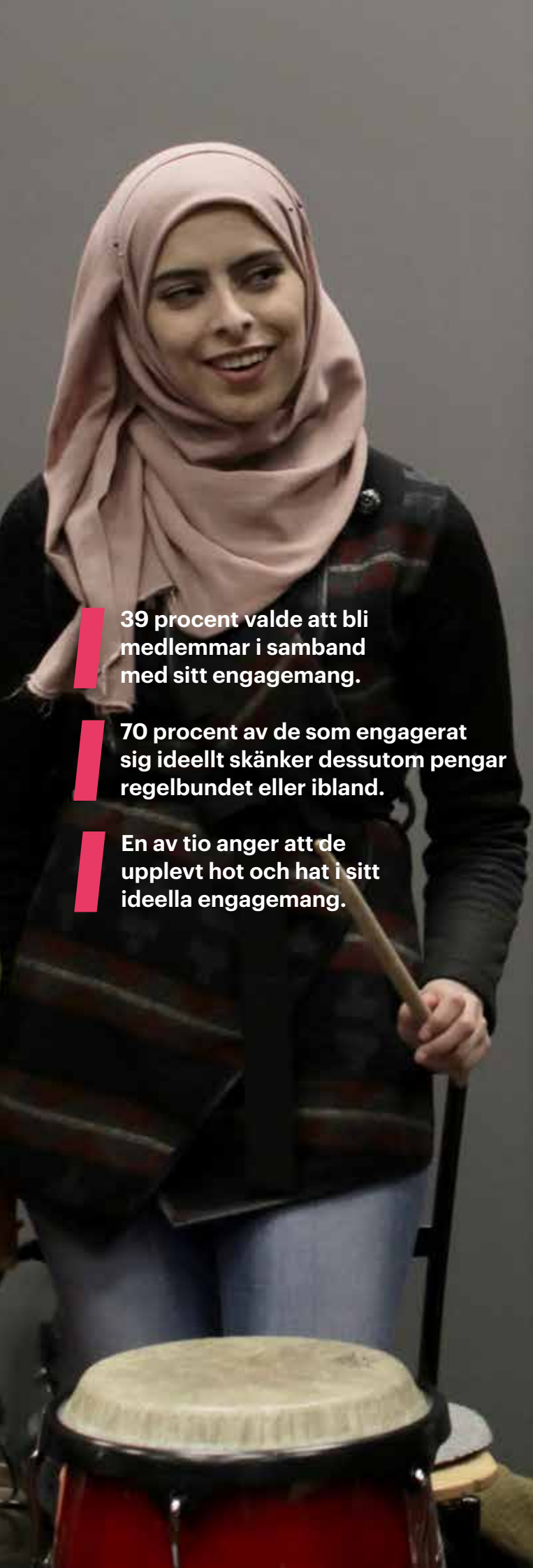
En av tio anger att de upplevt hot och hat i sitt ideella engagemang, antingen mot sig själv eller mot någon annan i organisationen, eller både och. Främst rör detta ideologi och sakfrågor (60%) samt etnicitet (25%), men även religion, funktionshinder, kön och HBTQI-frågor spelar in.

Merparten av de som upplevt hot och hat har haft sitt ideella engagemang inom social utsatthet (47%) och mänskliga rättigheter (34%), men även inom frågor som rör barn och unga, hälsa samt engagemang för kvinnor. Det är allvarligt, särskilt med tanke på att det är många som engagerar sig för första gången i livet.

44 procent anger att de har upplevt hoten och hatet i sociala medier, men hela 48 procent menar att det även förekommer ute i den fysiska verkligheten, till exempel genom aggressivt beteende eller hotfulla situationer på plats.

Otrygghet hos vissa — kämpaglöd hos andra

Konsekvenserna av hot och hat varierar från fall till fall och från person till person. Hot och hat tar tid och energi att hantera och kan förta lusten, engagemanget och hoppet. För vissa innebär det en rädsla, en otrygghet och ökad vaksamhet, i värsta fall ett avbrutet engagemang. För andra bidrar hoten och hatet till ökad kämpaglöd och driv, att fortsätta vilja stå upp för sig själv, för en fråga eller för en utsatt grupp ännu mer engagerat. Här nämns också betydelsen av stöd från organisationen, vilket inte bara innebär en ökad trygghet utan kan också stärka samarbetet i gruppen.

39 procent valde att bli medlemmar i samband med sitt engagemang.

70 procent av de som engagerat sig ideellt skänker dessutom pengar regelbundet eller ibland.

En av tio anger att de upplevt hot och hat i sitt ideella engagemang.

”

Skänker pengar månadsvis till Naturskyddsföreningen och Djurens rätt.

Jag är student och kan inte ge så mycket just ekonomiskt, men engagerar mig på andra sätt.

Jag säljer armband och skänker pengarna till organisationer för psykisk ohälsa.

Samarbetet i gruppen har blivit bättre efter en incident om hot och aggressivt beteende.

Skillnader mellan yngre och äldre

Yngre och äldre skiljer sig i attityder och beteenden på en lång rad punkter genom undersökningen. Gruppen 25 år och yngre engagerar sig ideellt något mer frekvent än gruppen 66 år och äldre – en tydlig pandemieffekt, då förhållandet var det motsatta vid förra undersökningen. De yngre drivs i högre grad av att vilja påverka samhället, att utvecklas som människa och lära sig nya saker. Äldre vill i högre grad än yngre göra en konkret insats och bidra med sin kunskap, medan yngre i högre grad söker meriter för arbetslivet och anger pliktkänsla som grund för sitt engagemang.

Många vill motverka utsatthet

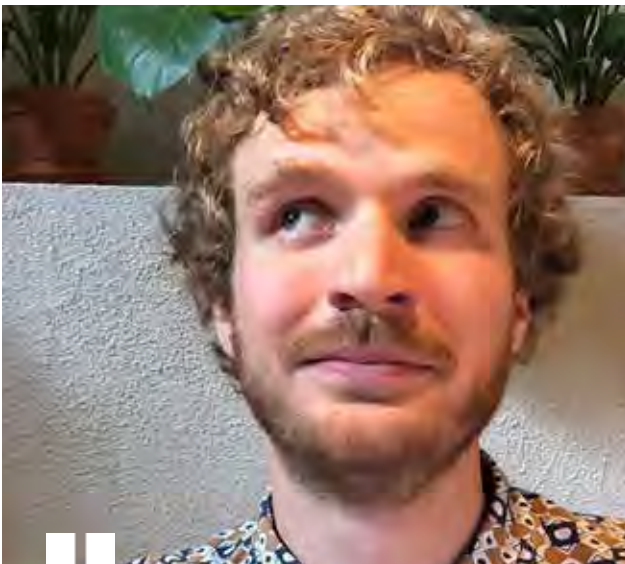
Yngre engagerar sig mer för yngre, äldre mer för äldre, kanske för att vi ofta står oss själva eller vår grupp närmast även i ett engagemang för andra. Men gemensamt är det stora engagemanget för frågor som rör integration och asylsökande samt för människor i social och ekonomisk utsatthet.

Äldre vill kunna påverka uppgiften

Gruppen 25 år och yngre utmärker sig också genom att den i högre grad än gruppen 66 år och äldre vill kunna stå bakom organisationens syfte och mål, medan äldre anser det viktigare än yngre att själva få vara med och påverka uppgifterna.

Yngre hittar gärna nya sätt att engagera sig

Med blicken framåt i tiden vill de äldre i något högre grad än yngre fortsätta det engagemang som de redan har medan yngre gärna hittar nya organisationer, nya uppdrag och nya sätt att engagera sig. Här framkommer också att yngre mer än äldre vill engagera sig i frågor som rör barn och ungdom, kvinnor, miljö och natur. De äldre har ett fortsatt stort intresse för frågor kopplat till äldre och hälsa, inte minst en naturlig fortsättning på en långvarig pandemi där de äldre och deras hälsa har stått i fokus på många sätt.

”

Det har varit fint att se alla kreativa idéer och arbete för att kunna erbjuda allting från kreativt språkkafé till föreläsningar och lektioner online, det går att vara volontär även i dessa coronatider!

Isaac Kuehnle-Nelson, volontär hos Refugees Welcome Stockholm.

”

Efter ett långt och intensivt arbetsliv kände jag när jag gick i pension för sju år sedan att det skulle kännas bra att få göra en ideell insats för någon hjälporganisation. Både för att göra nytta men även för att lära mig något nytt och träffa nya människor.

Gunilla Stoberski, volontär på Läkare utan gränser.

Pandemi och uppdrag på distans

Då förra årets upplaga av Volontärbarometern gavs ut var coronapandemin i sin linda. Många som länge hade funderat på att börja engagera sig ideellt fick en god anledning — och mer tillgänglig tid — att ta första steget. Samtidigt har pandemin inneburit att äldre har fått svårare att engagera sig i ideella uppdrag på grund av risk för smittspridning och sociala restriktioner.

Uppskjutna och inställda uppdrag

Det är tydligt att pandemin har haft negativa konsekvenser för organisationer och det ideella engagemanget. Språkkaféer och second hand-butiker har helt eller delvis fått stänga, medan fysiska kurser, insamlingsevent och demonstrationer har fått skjutas upp eller ställas in.

Ökad digitalisering och uppdrag på distans

Under pandemin har det också vuxit fram en ökad vilja att stötta människor till följd av just pande-

min, till exempel genom matinköp och leveranser till äldre som lever i social isolering och att i högre grad genomföra uppdrag på telefon eller genom digitala kanaler, såsom stödsamtal, språkstöd, läxhjälp och utbildningar.

Pandemiengagemang genom Volontärbyrån

Totalt sett har engagemanget under pandemin alltså blivit mer digitalt och mer på distans.

Intressant är att de som valde att engagera sig just på grund av pandemin har varit mer benägna att hjälpa till fysiskt på plats, 48 procent att jämföra med 41 procent för totalen. Bland dessa "pandemiengagerade" finns det också en överrepresentation i andelen som hittade sitt uppdrag genom Volontärbyrån, 72 procent jämfört med 64 procent för totalen. Volontärbyrån spelar alltså en viktig roll i att kanalisera ideella krafter som stöd till människor i pandemitider.

Det var så häftigt att se i våras, att det var så många som ville hjälpa till. Människor kom in, såg olika behov, och styrde upp. Det är fint att se vad man kan åstadkomma tillsammans, och se att man kan göra en förändring. Det har gett mig hopp om framtiden.

Lisa Peterson-Berger, volontär och engagerad i Förklädesfabriken.

”

Det bästa med de som engagerar sig i FUF är att de sprider sådan inspiration och glädje. Att se unga få utlopp för sin vilja att förändra världen till något bättre genom att sprida kunskap om mänskliga rättigheter, klimatfrågan eller fred och konflikt gör mitt jobb fantastiskt.

Matilda Andrén, kommunikatör och eventansvarig på Föreningen för Utvecklingsfrågor (FUF).

”

Det bästa är att få följa volontärernas utveckling och ge dem de redskap och den motivation som de behöver för att kunna bedriva ett långvarigt engagemang. Att kunna möta likasinnade och samtala kring volontäruppdraget är viktigt för att finna en gemenskap.

Brendan Rajakumar, ordförande för Röda Korsets Ungdomsförbund Uppsala.

”

AstraZeneca har de senaste åren gjort en större global satsning för att förbättra tonåringars hälsa. Tonåringars hälsa är ett område där det finns stora behov och där insatserna idag är eftersatta. Som ett konkret uttryck för detta uppmuntrar vi våra medarbetare att engagera sig som volontärer i projekt med anknytning till ungdomars hälsa. Nu under covid-19 har vi även gett våra medarbetare möjlighet att hjälpa till med pandemihanteringen.

Jacob Lund, kommunikationsdirektör på AstraZeneca.

Växande behov av ideella krafter

De flesta organisationer som söker volontärer genom Volontärbyrån är inriktade på frågor som rör barn och ungdom, mänskliga rättigheter, hälsa samt integration och asylsökanden. Detta ligger väl i linje med det engagemang och de uppdrag som volontärerna åtar sig. Dock tycks det finnas ett gap mellan ungas önskan att vilja engagera sig mer för miljöfrågor och utbudet av uppdrag och uppgifter inom just detta område.

Ideella krafter bygger civilsamhället

Bland de organisationer som rekryterar ideella krafter finns en stor variation i antalet ideellt engagerade. Hälften anger att de har minst 50 ideellt engagerade och hela 17 procent anger att de har fler än 500. Dessa siffror är ett tydligt tecken på att det ideella engagemanget har en viktig plats i det svenska civilsamhället. Hela 91 procent av organisationerna uppger att ideellt engagemang är en förutsättning för att de ska kunna bedriva sin verksamhet. Volontärerna är inte bara en viktig resurs i direkta stödinsatser utan bidrar också med medmänsklighet, ny kunskap och olika erfarenheter som sammantaget ger möjligheter att utveckla verksamheten.

Det ger mycket att mötas av en volontär, någon som är där av egen fri vilja, särskilt i många av de verksamheter som arbetar med utsatta människor eller personer i sårbara positioner, så som kompisverksamhet eller krisstöd.

Brister i tid och resurser

Samtidigt menar hälften av organisationerna att de behöver fler ideella krafter och att det kan vara svårt att nå ut till nya grupper som vill engagera sig, trots kunskap att rekrytera och samordna engagemanget. Det som ibland brister är tid och resurser inom organisationen.

Höga krav på organisationerna

55 procent av organisationerna anger att det kan vara svårt att få ideella att stanna kvar. Vissa

volontärer kan ibland ha alltför höga förväntningar på engagemanget och det kan ibland vara svårt att veta vilka krav som kan ställas på dem. Här behövs en tydlighet kring både övergripande syfte och uppgiftens förutsättningar för att volontärer ska känna sig motiverade till långvarigt engagemang.

Uppskjutna och inställda uppdrag

För många organisationer har coronapandemin inneburit stora förändringar i verksamhet och förutsättningar för ideellt engagemang. 77 procent anger att uppdrag har behövt skjutas upp eller ställas in, och 62 procent refererar till att många av deras äldre engagerade har fått pausa sitt engagemang på grund av att de är i riskgrupp.

Samtidigt finns det tydliga tecken på att pandemin också har lett till ökade behov av och intresse för ideellt engagemang. Hela 57 procent av organisationerna har startat nya verksamheter där det behövts nyrekryteringar av ideellt engagerade.

Näringslivet kan underlätta engagemang

Allt fler företag som vill ta ett aktivt samhällsansvar erbjuder sina anställda en möjlighet att engagera sig i volontäruppdrag på arbetstid. Här vittnar medarbetarna om en ökad mening och energi i arbetslivet, liksom en teamkänsla och stolthet inför arbetsgivarens samhällsansvar och grundvärderingar.

Volontärbyrån spelar roll

Det är tydligt att Volontärbyrån fyller en viktig funktion för organisationerna, både som förmedlare av engagemang och som kunskapskälla. 86 procent av organisationerna anger att Volontärbyrån erbjuder ett enkelt sätt att hitta frivilliga, och 66 procent uppger att de tack vare Volontärbyrån når ut till en större mångfald av ideella som de annars inte skulle nå.

Intervju med Helena Thybell, Rädda Barnens generalsekreterare

Vad betyder det ideella engagemanget och alla ideella för Rädda Barnen?

Det ideella engagemanget är själva fundamentet för Rädda Barnen skulle jag säga. Rädda Barnen är en medlemsrörelse där de ideellt engagerade medlemmarna är själva ryggraden. Många är förtroendevalda och arbetar i styrelser i lokalföreningar, distrikt och nationellt. Även vår styrning av organisationen bygger även på just ideellt engagemang, och stora delar av den verksamhet som vi bedriver förlitar sig tungt på det ideella engagemanget. Utöver det är vi också tjänstepersoner som tillsammans fast med olika roller och uppdrag arbetar för att förverkliga vår vision, att göra barnkonventionen verklig för varje barn. Vi är 60 000 medlemmar som skriver under på Rädda Barnens idéer och utgör en stark påverkanskraft för förändring i samhället. Vi är många, men vi vill och behöver bli fler.

Vad betyder det ideella engagemanget för vårt samhälle i stort?

Idén om att sluta sig samman i organisationer för att arbeta för idéer som man tror på är en väldigt viktig del av ett demokratiskt samhälle. Om vi inte

hade föreningar och ett starkt ideellt engagemang skulle samhället vara tråkigare och svagare och inte ha samma förankring bland folket. Det ideella engagemanget ser ut på olika sätt i olika organisationer och har olika slags "mening och logik" för engagemanget. Ibland är det en möjlighet att få bidra till något som man tror på, att få göra något konkret och meningsfullt för och tillsammans med andra. Men det är också något man gör för sig själv, många mår bra av att engagera sig och få känna att man kan bidra med något.

Vad tror du om framtiden för det ideella engagemanget?

Behovet av sammanhang som kan skapa mening och möjlighet att bidra till förändring är stort idag och kommer nog att bli ännu större i framtiden. Att vara ideellt engagerad skapar mening. Vid kriser och samhällspåfrestningar ser vi hur människor sluter sig samman och gör vad de kan för att stötta varandra. Vi kommer nog att få se mer av det i framtiden. Men det kan vara så att hur det ideella engagemanget struktureras och organiseras kommer att se annorlunda ut i framtiden.

Tre trender i närtid

1

Ideella krafter på framväxt

Under pandemiåret 2020 förmedlade Volontärbyrån hela 12 954 intresseanmälningar från volontärer till organisationer, en ökning med 30 procent jämfört med föregående år. Det är alltså tydligt att ideellt engagemang fyller en viktig funktion i civilsamhället, inte minst i tider av kris. Människor som tidigare inte engagerat sig ideellt får nu motiv — och frigjord tid — att ge stöd och hjälp åt andra.

Kriser är alltså ofta en katalysator för engagemang, det syntes även vid flyktingsituationen 2015 och skogsbränderna 2018. Frågan är bara

vad som händer i spåren av krisen.

Hela 93 procent av volontärerna kan tänka sig att engagera sig ideellt även det kommande året. Det är goda nyheter, då många organisationer har skapat nya verksamheter och uppdrag som svar på pandemin, vilket innebär fortsatta behov av ideella krafter. Här kommer det vara en utmaning framåt att balansera ideellas drivkrafter och önskemål kring sitt engagemang mot organisationerna behov och resurser.

2

Efter pandemin kommer klimatet

Då coronapandemin släpper taget om samhälle och nyhetsflöde kommer det ges mer utrymme för nästa stora kris, som på många sätt varit "vilande" under pandemin, nämligen klimathotet och andra miljöfrågor, såsom avskogning, utfiskning och förlust av biologisk mångfald.

30 procent av volontärerna är intresserade av uppdrag som rör just dessa stora samhällsutmaningar, samtidigt som det finns ett fortsatt stort intresse för konkreta uppdrag som rör barn och

unga, mänskliga rättigheter, social utsatthet och integration samt hälsa. Liksom ett ökat engagemang bland de yngre för kvinnors rättigheter, som fortsatta efterdyningar i spåren av metoo.

Miljöintresset är framförallt stort bland just de yngre engagerade. Här har alltså organisationer som jobbar med miljöfrågor en stor möjlighet att ännu bättre fånga upp ett växande engagemang — inte minst i "Greta-generationen" — och kanalisera denna kraft in i sina organisationer.

3

Ökad geografisk inkludering

Ingenting är som förr — allt blir bara bättre. I alla fall när det gäller möjligheterna till engagemang och ökad mångfald bland Sveriges många ideella krafter. Pandemin har öppnat för en tempoväxling i digitaliseringen, fler uppdrag på distans och en större geografisk spridning i det ideella engagemanget. Nu kan stöd och resurser allt oftare möta människor i behov genom digitala kanaler, sam-

tidigt som det fysiska mötet alltid kommer att ha sin centrala plats att fylla bland människor. Men alternativen blir alltså fler, både i form av mötesplatser och i uppdragens karaktär.

Efter pandemin och de sociala restriktionernas tid väntar alltså färre begränsningar i tid och rum — och de nya mellanmänskliga mötenas tid.

Ett varmt tack till alla som svarat på våra enkäter och på andra sätt bidragit med sina erfarenheter av det ideella engagemanget. Era perspektiv och engagemang är otroligt viktiga! Har du frågor om Volontärbarometern? Välkommen att kontakta oss på 08-241400 eller info@volontarbyran.org. Besök oss på www.volontarbyran.org.

Volontärbyrån är en ideell verksamhet och vi vill passa på att tacka alla samarbetspartners och finansiärer som gör vårt arbete möjligt:

AstraZeneca, Brottsofferjouren, Fremia, Hela Människan, Ideellt forum i Svenska kyrkan, Johanniterhjälpen, Johanniterorden, Kronprinsessan Margaretas Minnesfond, Kungliga Patriotiska Sällskapet, Malmö Ideella, Myndigheten för ungdoms- och civilsamhällesfrågor, Petrus och Augusta Hedlunds Stiftelse, Rädda Barnen, Soya Group, Stockholms stad, Svenska kyrkan, Svenska Postkodstiftelsen, Swedbank, Uppsala kommun.

Volontärbyrån hjälper människor och ideella organisationer att hitta varandra och gör det enkelt att engagera sig ideellt. Volontärbyrån förmedlar volontäruppdrag från organisationer över hela Sverige och utbildar och stödjer föreningar i frågor om ideellt engagemang.

Under 2020 slog Volontärbyrån rekord i besök på hemsidan (250 000) och förmedlade hela 12 954 intresseanmälningar från volontärer till ideella organisationer, en ökning med 30 procent jämfört med föregående år. Totalt 563 organisationer valde att använda Volontärbyråns förmedling under 2020.

Volontärbyrån har funnits sedan 2002 och är en ideell verksamhet inom intresseorganisationen Forum — idéburna organisationer med social inriktning. Forum verkar för ett samhälle där ett starkt ideellt engagemang och självständiga idéburna organisationer har goda förutsättningar att bidra till och utveckla vårt samhälle, demokrati och välfärd.